

عنوان مقاله:

شناسایی رابطه محرمیت با تغییرات سازمان فضایی خانه های بیرجند در دوره انتقال

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات محیطی هفت حصار، دوره 12، شماره 45 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

حسن ناصری ازغندی - دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

محسن طیبی - دانشیار، گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

حسن رضائی - استادیار، گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

خلاصه مقاله:

از آنجا که خانواده نظامی است بر پایه روابط درونی و بیرونی، خانه سازمان فضایی ویژه ای را می طلبد که در آن تفکیک فضاهای عمومی و خصوصی و نوع رابطه آنها با یکدیگر اهمیت می یابد. از این رو "اصل محرمیت" به زیبایی در چگونگی سازماندهی فضایی و نحوه قرارگیری عملکردها، نمایان شده است. تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در دوره انتقال سبب تغییرات گسترده در شیوه زندگی و به تبع آن تحول و دگرگونی در سازمان فضایی بناهای مختلف؛ از جمله خانه ها گردید. هدف اصلی تحقیق حاضر، شناخت تاثیر تغییرات کالبدی سازمان فضایی، در دوره انتقال (اواخر قاجار و دوره پهلوی اول) بر میزان محرمیت خانه ها در شهر بیرجند است. بر این اساس، پژوهشگران در پی پاسخگویی به این پرسش هستند که: تغییرات کالبدی سازمان فضایی خانه ها چه بوده است و این تغییرات، چه اثراتی را بر میزان محرمیت خانه های بیرجند در دوره انتقال داشته است؟ پژوهش حاضر با رویکردی اثبات گرایانه، از روش های تاریخی و توصیفی تحلیلی در جهت رسیدن به هدف، بهره گرفته است. جمع آوری داده ها مطابق با دو شیوه اسنادی و میدانی است. جامعه آماری مشتمل بر خانه هایی است که متعلق به دوره مورد نظر هستند و ثبت ملی شده باشند؛ نه باب از این خانه ها متعلق به دوره قاجار؛ هشت باب قاجار- پهلوی و هشت باب خانه دیگر متعلق به دوره پهلوی است. یافته های پژوهش نشان می دهد که در طی دوران انتقال، میانگین مساحت توده هر خانه از ۳۶۰ مترمربع به ۲۲۳ مترمربع کاهش یافته است و تمایل به قرارگیری توده در سه و یا دو طرف فضا نمود بیشتری یافته است. سلسله مراتب حرکتی نیز حذف فیلترها و واسطه هایی همانند هشتی و دالان و ایوان را نشان می دهد. نتایج موبد آن است که تغییرات در مولفه ها و عناصری همانند: نسبت توده و فضا، نظم توده و فضا، سلسله مراتب حرکتی، ورودی، هشتی، حیاط و فیلترها، طی بازه زمانی دوره انتقال، در کالبد معماری خانه های بیرجند، سبب شده است محرمیت که سابقه ای چندهزار ساله در معماری ایران داشته است؛ کم رنگ شود. همچنین مقایسه نتایج پژوهش حاضر با دیگر پژوهش ها، نشان می دهد که تغییرات در شهر بیرجند نسبت به شهرهایی مانند مشهد، تهران و اصفهان کمتر و آرام تر بوده است؛ این امر می تواند ناشی از تأثیرات مذهبی و دور بودن بیرجند از تحولات فرهنگی و سبک زندگی در دیگر شهرهای بزرگ آن دوره، از جمله مرکز استان باشد.

کلمات کلیدی:

محرمیت، دوره انتقال، سازمان فضایی، بیرجند، معماری خانه.

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1896345>

